

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสำรวจความคิดเห็น (Survey Studies) ของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ย่อย 3 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาตัวแปรสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประการที่สองเพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประการสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสังกัดเดิมของสถานศึกษา ระหว่างสังกัด สปช. กับสังกัดกรมสามัญศึกษา และตามข้อได้เปรียบของสถานศึกษา ระหว่างมีข้อได้เปรียบกับไม่มีข้อได้เปรียบ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการประเมินภายนอก จำนวน 24,312 โรงเรียน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two – stage Random Sampling) จำนวน 712 โรงเรียน โดยใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนเท่ากัน (proportional random sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระคือ สังกัดเดิมของสถานศึกษา ระหว่างสังกัด สปช. กับสังกัดกรมสามัญศึกษา และข้อได้เปรียบของสถานศึกษา ระหว่างมีข้อได้เปรียบกับไม่มีข้อได้เปรียบ ตัวแปรตามมี 7 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ความสามารถในการประเมิน 2) ความสามารถในการสื่อสารและทำงานอย่างมีส่วนร่วม 3) จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก 4) การเป็นนักประชาธิปไตย 5) ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา 6) ความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา 7) ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้บริหารสถานศึกษาและข้อมูลของสถานศึกษา จำนวน 11 ข้อ ตอนที่ 2 ตัวแปรสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 84 ตัวแปร

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของผู้บริหารสถานศึกษาและข้อมูลสถานศึกษาด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percent) ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS Version 12.0 for Windows

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปผลตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามครั้งนี้มีจำนวน 714 คน ข้อมูลภูมิหลังของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมีจำนวน 571 คน (ร้อยละ 79.97) และเพศหญิง จำนวน 143 คน (ร้อยละ 20.03) อายุส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 409 คน (ร้อยละ 57.28) รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี จำนวน 291 คน (ร้อยละ 40.76) และมีอายุตั้งแต่ 40 ปีลงไปน้อยที่สุดจำนวน 14 คน (ร้อยละ 1.96) อายุราชการส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21 – 30 ปี จำนวน 395 คน (ร้อยละ 55.32) รองลงมา มีอายุราชการตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 280 คน (ร้อยละ 39.22) และมีอายุราชการตั้งแต่ 20 ปีลงไปน้อยที่สุด จำนวน 39 คน (ร้อยละ 5.46) ตำแหน่งส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 545 คน (ร้อยละ 76.33) รองลงมาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน (ร้อยละ 20.17) ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ จำนวน 19 คน (ร้อยละ 2.66) และดำรงตำแหน่งครูใหญ่น้อยที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 0.84) วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาโท จำนวน 490 คน (ร้อยละ 68.63) รองลงมาวุฒิกการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 215 คน (ร้อยละ 30.11) วุฒิกการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 5 คน (ร้อยละ 0.70) และวุฒิกศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.56) ระยะเวลาที่บริหารสถานศึกษาปัจจุบันมีระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปีลงไป จำนวน 501 คน (ร้อยละ 70.17) รองลงมาเป็นระยะเวลา 6 – 10 ปี จำนวน 501 คน (ร้อยละ 70.17) และระยะเวลาตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 97 คน (ร้อยละ 13.58)

ข้อมูลของสถานศึกษาสังกัดเดิมส่วนใหญ่ สังกัด สปช. จำนวน 361 คน (ร้อยละ 50.56) และสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 353 คน (ร้อยละ 49.44) ตามลำดับ จำนวนนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 500 - 1,499 คน จำนวน 177 โรงเรียน (ร้อยละ 24.79) รองลงมาจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 301 – 499 คน จำนวน 106 โรงเรียน (ร้อยละ 14.85) จำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 1,500 – 2,499 คน จำนวน 103 โรงเรียน (ร้อยละ 14.43) จำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 2,500 ขึ้นไป จำนวน 102 โรงเรียน (ร้อยละ 14.29) จำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 201 – 300 คน จำนวน 81 โรงเรียน (ร้อยละ 11.34) จำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 1 – 120 คน จำนวน 80 โรงเรียน (ร้อยละ 11.20) และจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 121 – 200 คน น้อยที่สุด จำนวน 65 โรงเรียน (ร้อยละ 9.10) รายงานผลการประเมินส่วนใหญ่ ได้รับแล้ว จำนวน 619 โรงเรียน (ร้อยละ 86.70) และยังไม่ได้รายงาน จำนวน 95 โรงเรียน (ร้อยละ 13.30) ตามลำดับ จำนวนผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่ที่ประเมินโรงเรียน อยู่ในช่วง 2-3 คน จำนวน 488 โรงเรียน (ร้อยละ 68.35) รองลงมา อยู่ในช่วง 4 – 5 คน จำนวน 207 โรงเรียน (ร้อยละ 28.99) และอยู่ในช่วง 6 – 7 คนน้อยที่สุดจำนวน 19 โรงเรียน (ร้อยละ 2.66) ข้อโต้แย้งกับผู้ประเมิน

ภายนอกส่วนใหญ่ไม่มีข้อโต้แย้ง จำนวน 596 โรงเรียน (ร้อยละ 83.47) และมีข้อโต้แย้ง จำนวน 118 โรงเรียน (ร้อยละ 16.53)

ข้อมูลของสถานศึกษาสังกัดเดิมสังกัดเดิม สปช. ส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 1 – 120 คน จำนวน 76 คน (ร้อยละ 10.64) รองลงมา มีจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 500 – 1,499 คน จำนวน 58 คน (ร้อยละ 8.12) และจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 2,500 คนขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 23 คน (ร้อยละ 3.22) ส่วนสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 500 – 1,499 คน จำนวน 119 คน (ร้อยละ 16.67) รองลงมา มีจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 2,500 คนขึ้นไป จำนวน 79 คน (ร้อยละ 11.06) และจำนวนนักเรียนอยู่ในช่วง 1 – 120 คนขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 4 คน (ร้อยละ 0.56)

ข้อมูลสถานศึกษาโดยรวมที่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 2 – 3 คน จำนวน 76 โรงเรียน (ร้อยละ 10.64) รองลงมา มีจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 4 - 5 คน จำนวน 40 โรงเรียน (ร้อยละ 5.60) และจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 6 - 7 คน น้อยที่สุด จำนวน 2 โรงเรียน (ร้อยละ 0.28) ส่วนสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 2 - 3 คน จำนวน 412 โรงเรียน (ร้อยละ 57.70) รองลงมา มีจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 4 - 5 คน จำนวน 167 โรงเรียน (ร้อยละ 23.39) และจำนวนผู้ประเมินภายนอกอยู่ในช่วง 6 - 7 คน น้อยที่สุด จำนวน 17 โรงเรียน (ร้อยละ 2.38)

ข้อมูลสถานศึกษาเปรียบเทียบตามร้อยละของผู้ประเมินภายนอกพบว่าจำนวนผู้ประเมินภายนอก 2 – 3 คน สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 64.41) ต่ำกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 69.13) จำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 – 5 คน สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 33.90) สูงกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 28.02) และจำนวนผู้ประเมิน 6 – 7 คน สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 1.69) ต่ำกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้ง (ร้อยละ 2.85) นั้นแสดงว่าจำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 – 5 คน น่าจะมีข้อโต้แย้งสูงกว่าจำนวนผู้ประเมิน 2 – 3 คน และ 6 – 7 คน

ข้อมูลสถานศึกษาเปรียบเทียบตามร้อยละของข้อโต้แย้งของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่จำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 – 5 คน [ร้อยละ 19.33] รองลงมาจำนวนผู้ประเมินภายนอก 2 - 3 คน [ร้อยละ 15.57] และจำนวนผู้ประเมินภายนอก 6 - 7 คน น้อยที่สุด [ร้อยละ 15.57] สำหรับสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้งพบว่าส่วนใหญ่จำนวนผู้ประเมินภายนอก 6 - 7 คน [ร้อยละ 89.48] รองลงมาจำนวนผู้ประเมินภายนอก 2 - 3 คน [ร้อยละ 84.43] และจำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 - 5 คน น้อยที่สุด [ร้อยละ 80.67] นั้นแสดงว่าสถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งมากที่สุด คือ จำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 – 5 คน และไม่มีข้อโต้แย้งน้อยที่สุดคือจำนวนผู้ประเมินภายนอก 4 – 5 คน อาจสรุปได้ว่าโรงเรียนที่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกจำนวน 4 – 5 คน น่าจะส่งผลต่อข้อโต้แย้งของสถานศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตัวแปรสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มีทั้งหมด 84 ตัวแปร โดยเรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้

- 1) ความสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 2) ความรู้ในวิธีการสร้างเครื่องมือในการประเมิน เช่น แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต
- 3) สามารถเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสม
- 4) มีความละเอียดรอบคอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบถ้วนสามารถเชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานได้
- 5) สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลที่มีความจำเป็นในการประเมิน
- 6) สามารถออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกับมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
- 7) มีความสามารถในการกำหนดวิธีการประเมินได้อย่างเหมาะสม
- 8) มีความรอบรู้ในความหลากหลายของกลวิธีในการประเมิน
- 9) มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่ได้ใช้เครื่องมือโดยตรง เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต
- 10) สามารถระบุข้อความหรือหลักฐานที่จำเป็นในการอ้างอิงที่ใช้ในการประเมินตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการศึกษา
- 11) สามารถวิเคราะห์สรุปผลตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก
- 12) มีความรู้ในเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง
- 13) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเที่ยงตรงเป็นที่เชื่อถือได้
- 14) มีความสามารถในการตรวจสอบหลักฐานข้อมูลเพื่อยืนยันผลการประเมินของสถานศึกษา
- 15) มีความสามารถในการวิเคราะห์ร่องรอยหลักฐานข้อมูล
- 16) มีความรู้ในหลักการประเมิน
- 17) สามารถวิเคราะห์บริบทในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
- 18) สามารถใช้เทคนิคสถิติขั้นพื้นฐานเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม
- 19) สามารถวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา
- 20) มีความสามารถในการตีความข้อมูล
- 21) สามารถกำหนดขอบเขตของการประเมินได้

22) สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน
สมบูรณ์

23) สามารถรายงานการประเมินได้อย่างถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

24) มีความสามารถในการตัดสินผลการประเมิน

25) มีความรู้ ความเข้าใจระบบประกันคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

26) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวทางการจัดการ
ศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

27) มีความสามารถประเมินสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพจริง

28) สามารถรายงานผลการประเมินที่ชัดเจนตามความเป็นจริงจากหลักฐานที่

เก็บรวบรวม

29) สามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้

30) สามารถวางแผนการตรวจเยี่ยมในการประเมินสถานศึกษา

31) สามารถให้ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้

32) สามารถให้คำชี้แนะผู้ร่วมงานในขณะประเมินได้

33) มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการตรวจเยี่ยม

34) มีการช่วยเหลือกันในกลุ่มผู้ประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ

35) มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

36) มีการแลกเปลี่ยนสารสนเทศในกลุ่มผู้ประเมิน

37) มีทักษะในการทำงานเป็นทีม

38) มีทักษะทางการพูดคุยกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

39) มีเจตคติที่ดีต่อบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

40) มีความสามารถในการถามและตอบคำถามกับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้

อย่างเหมาะสม

41) สามารถจัดการกับความเครียดในขณะการประเมินได้

42) มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน

43) มีความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้ง

44) มีความสามารถในการพูดให้สถานศึกษายอมรับผลการประเมินของตนเอง

45) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน

46) มีการไตร่ตรองการปฏิบัติงานของตนเอง

47) มีความตระหนักในความเป็นผู้ประเมินของตนเอง

- 48) ตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้ก้าวหน้า
- 49) ก้าวทันศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในการประเมิน
- 50) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- 51) กล้าวิพากษ์วิจารณ์ด้วยหลักเหตุผลอย่างสร้างสรรค์
- 52) มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ศาสตร์ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการวัดและประเมินยุคปัจจุบัน
- 53) ติดตามข่าวสารความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของศาสตร์ในการวัดและประเมิน
- 54) สามารถสร้างเครือข่ายในการประเมินได้
- 55) มีความวิริยะ อุตสาหะ ไม่ท้อถอยในการประเมินสถานศึกษา
- 56) มีความสามารถในการเขียนรายงานให้อ่านง่าย กระชับ เข้าใจและชัดเจน
- 57) สามารถเขียนรายงานจากหลักฐานข้อมูลตามสภาพจริง
- 58) มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูล
- 59) มีความรู้วิธีการแสวงหาข้อมูลของสถานศึกษาได้
- 60) มีความสามารถในการใช้สารสนเทศ เช่น ฐานข้อมูลโรงเรียน
- 61) สามารถประเมินสถานศึกษาให้เสร็จสมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนด
- 62) ผู้ประเมินภายนอกไม่แสดงอิทธิพลใด ๆ เหนือบุคลากรของสถานศึกษาว่าตนเองมีอำนาจในการตัดสินใจให้คุณให้โทษผู้อื่น
- 63) ผู้ประเมินภายนอกไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือทำธุรกิจอื่นใดในการประเมินคุณภาพภายนอก
- 64) ผู้ประเมินภายนอกมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง
- 65) รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลที่ได้รับระหว่างการประเมินสถานศึกษาเป็นอย่างดี
- 66) ผู้ประเมินภายนอกประเมินสถานศึกษาในลักษณะกัลยาณมิตร
- 67) ผู้ประเมินภายนอกไม่แปลงข้อมูลเท็จ ไม่แก้ข้อมูลเท็จ ไม่กระทำการใด ๆ กับข้อมูลข้อเท็จจริงที่จะส่งผลให้การประเมินผิดไปจากความเป็นจริงตามสภาพการณ์
- 68) สำนักรับผิดชอบต่อผลการประเมินด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม
- 69) มีความสามารถในการประเมินผลอย่างถูกต้องและเป็นธรรม
- 70) ไม่ยอมให้อิทธิพลใด ๆ เบี่ยงเบนผลการประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริง
- 71) ใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา

- 72) ยอมรับให้มีการปรับผลการประเมินหากมีข้อโต้แย้งจากสถานศึกษา
- 73) ให้โอกาสสถานศึกษาชี้แจงในกรณีที่สถานศึกษาเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง
- 74) เข้าใจในบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งว่ามีความแตกต่างกัน
- 75) เข้าใจถึงข้อจำกัดของสถานศึกษาในด้านเวลา เงิน และงบประมาณ
- 76) มีความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 77) มีความรู้ด้านการวางแผนสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 78) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
- 79) สามารถรายงานผลประเมินด้วยวาจา
- 80) สามารถระบุจุดเด่นของสถานศึกษา
- 81) สามารถระบุจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษา
- 82) สามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และปฏิบัติได้ให้แก่สถานศึกษา
- 83) มีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์
- 84) สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จทางคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินภายนอก

สำหรับองค์ประกอบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มี 7 องค์ประกอบ ร่วมกันอธิบายสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 66.941 มีองค์ประกอบดังนี้

- 1) ความรู้ความสามารถในการประเมิน
- 2) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม
- 3) จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก
- 4) การเป็นนักประชาธิปไตย
- 5) ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา
- 6) ความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา
- 7) ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (Multivariate Analysis of Variance : MANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสังกัดเดิมของสถานศึกษาระหว่างสังกัด สปช. กับสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า สังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่า สังกัด สปช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในองค์ประกอบที่ 1 "ความรู้ความสามารถในการประเมิน" และองค์ประกอบที่ 2 "ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม" และข้อโต้แย้งของสถานศึกษาระหว่างมีข้อโต้แย้งกับไม่มีข้อโต้แย้ง พบว่า สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในองค์ประกอบที่ 2 "ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม"

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับกรอบแนวคิดสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอก มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. ตัวแปรสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีทั้งหมด 84 ตัวแปร ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาด้วยแบบสอบถามพบว่าตัวแปรทั้ง 84 ตัวแปรเป็นตัวแปรสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกตัวแปร

2. องค์ประกอบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถในการประเมิน 2) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม 3) จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก 4) การเป็นนักประชาธิปไตย 5) ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา 6) ความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา 7) ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในการประเมิน : มีค่าองค์ประกอบน้ำหนักมากที่สุดเนื่องจากการเป็นผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการประเมินเป็นอันดับแรกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547) พบว่าองค์ประกอบความรู้ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยความรู้ด้านการวัดและประเมิน ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน และความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางการประเมินคุณภาพทางการศึกษาในกระบวนการเทคนิคเดลฟาย ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพทางการศึกษาว่าองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในการประเมินมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด สำหรับเอกสารและงานวิจัยของต่างประเทศนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ King และคณะ (2003) ได้ระบุสมรรถภาพที่สำคัญของผู้ประเมินอันดับแรก คือ ด้านการประยุกต์ใช้กระบวนการสืบสอบอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้และความสามารถในการประเมิน ได้แก่ ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรอบรู้ในความหลากหลายของกลวิธีในการประเมิน ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีหรือหลักการประเมิน ความสามารถในการตีความข้อมูล สามารถกำหนดกรอบหรือขอบเขตของการประเมิน ความสามารถในการรายงานผลการประเมิน ความสามารถในการตัดสินผลประเมิน และความสามารถในการให้คำแนะนำ อีกทั้งวิจารณ์พานิช และคณะ (2544) จากรายงานการศึกษาวิจัยการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา : กรณีศึกษานิวซีแลนด์พบว่าทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องใช้ในการประเมิน

สถานศึกษาเนื่องจากองค์ประกอบความรู้ความสามารถเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งและการประเมินสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถในการประเมิน ดังนั้นจึงทำให้ข้อมูลทุกแหล่งมีความสอดคล้องกัน

องค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม : งานวิจัยของอรนิตา เจริญรอย (2544) พบว่าองค์ประกอบด้านทักษะด้านการทำงาน การสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีในการประเมิน มีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีทักษะทางด้านการเขียน อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ King และคณะ (2003) ในด้านการใช้ทักษะที่หลากหลายในการมีปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ ทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะในการพูด และทักษะในการเขียน

องค์ประกอบด้านจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก : งานวิจัยของอรนิตา เจริญรอย (2544) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544) และวิเชียร ชิวพิมาย (2546) พบว่าองค์ประกอบด้านจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร มีความยุติธรรมเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในการประเมิน ไม่แปลงข้อมูลเท็จ ไม่แก้ข้อมูลเท็จ สำเนาได้รับผิดชอบด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และรักษาความลับข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลในการประเมิน

องค์ประกอบด้านการเป็นนักประชาธิปไตย : King และคณะ (2003) ระบุสมรรถภาพของผู้ประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร เปิดใจกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับให้มีการปรับเปลี่ยนผลการประเมิน และเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544) กล่าวถึงผู้ประเมินภายนอกในการประเมินสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สถานศึกษาชี้แจงในกรณีที่สถานศึกษาเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง และเข้าใจถึงข้อจำกัดของสถานศึกษาในด้านเวลา เงิน และงบประมาณ

องค์ประกอบด้านความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544) กล่าวถึงผู้ประเมินภายนอกว่าจะต้องมีความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา มีความรู้ด้านการวางแผนสถานศึกษา และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

องค์ประกอบด้านความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544) กล่าวถึงผู้ประเมินภายนอกว่าควรมีความสามารถระบุจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และปฏิบัติได้แก่สถานศึกษา และสามารถรายงานผลการประเมินด้วยวาจา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้

องค์ประกอบด้านความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ : มีค่าองค์ประกอบน้ำหนักน้อยที่สุด เพราะในการไปประเมินสถานศึกษาของผู้ประเมินภายนอกนั้นไม่ได้เป็นผู้ใช้คอมพิวเตอร์โดยตรง ในขณะที่ประเมินสถานศึกษา เนื่องจากในระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องใช้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ แต่ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาและหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาผู้ประเมินภายนอกควรมีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลและประมวลผลในขั้นตอนหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ King และคณะ (2003) กล่าวถึง ผู้ประเมินจะต้องมีความสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมสำหรับการประเมิน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสังกัดเดิมของสถานศึกษาระหว่างสังกัด สปช. กับสังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า สังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่า สังกัด สปช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในองค์ประกอบที่ 1 "ความรู้ความสามารถในการประเมิน" และองค์ประกอบที่ 2 "ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม" และข้อโต้แย้งของสถานศึกษาระหว่างมีข้อโต้แย้งกับไม่มีข้อโต้แย้ง พบว่า สถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในองค์ประกอบที่ 2 "ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม" สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

สังกัดเดิมของสถานศึกษา : พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สปช. ในองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในการประเมินและความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม สุนทร เทียนงาม (2538) พบว่าครูในสังกัดกรมสามัญศึกษามีสมรรถภาพการวิจัยสูงกว่าครูสังกัดอื่น สุชาติ การสมบัติ (2544) พบว่าสถานศึกษาในสังกัดที่แตกต่างกันนั้นมีคุณภาพของสถานศึกษาแตกต่างกัน และมีกลยุทธ์การดำเนินงานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพบริบทของสถานศึกษาเพราะกรมสามัญศึกษาเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่าสังกัด สปช. ในงานวิจัยของ สมพงษ์ ไสภิน และเนตร เตโช (2542) อ้างถึงใน มัยดี แวดราแม, 2547) พบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงทำให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบความสำเร็จได้สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กด้วย ดังนั้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ก็น่าจะมีความต้องการหรือความคาดหวังในสิ่งต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อสถานศึกษาในระดับที่สูงด้วยเพื่อให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจึงมีความพึงประสงค์ให้ผู้ประเมินภายนอกมีความรู้ความสามารถในการประเมินและความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในระดับที่สูงกว่าสังกัด สปช. ด้วยเพราะการประเมินภายนอกมุ่งเน้นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเสนอแนะ

แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งจะผลส่งให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ข้อโต้แย้งของสถานศึกษา : พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งมีค่าเฉลี่ยคะแนนองค์ประกอบสูงกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีข้อโต้แย้งในองค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกพึงประสงค์ให้ผู้ประเมินภายนอกมีความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วยตัวแปรเกี่ยวกับการสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เช่น ความสามารถในการพูดให้สถานศึกษายอมรับผลการประเมินของตนเอง ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ประเมินภายนอกไม่สามารถพูดให้สถานศึกษายอมรับผลการประเมิน ทางสถานศึกษาจึงต้องโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกเมื่อไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่มีความเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง ซึ่งในองค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วมสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547) กล่าวถึงผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีเทคนิคและวิธีการพูด มีความสามารถในการสื่อสารด้วยวาจา การประสานความเข้าใจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การประเมินภายนอกเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การนำเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และส่วนท้ายเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าผู้ประเมินภายนอกจำเป็นต้องมีสมรรถภาพในการประเมินภายนอกอยู่ในระดับมาก ตามองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถในการประเมิน 2) ความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม 3) จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก 4) การเป็นนักประชาธิปไตย 5) ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษา 6) ความสามารถในการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา 7) ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ องค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการสรรหาคัดเลือก บุคลากรที่เหมาะสมมาผู้ประเมินภายนอกได้

2. สามารถนำไปเป็นเกณฑ์ในการพัฒนาสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบที่ผู้ประเมินภายนอกยังไม่มีเพื่อเติมเต็มศักยภาพให้ผู้ประเมินภายนอกซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการประเมินภายนอกสูงสุด

3. องค์ประกอบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานหรือองค์กรที่สนใจศึกษาเพื่อเข้าสู่วงการประเมินภายนอก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลจากบุคคลหลายกลุ่ม ควรศึกษาในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภายนอกด้วย เช่น ครู ผู้ปกครอง

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตามความคิดเห็นที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการศึกษาสมรรถภาพของผู้ประเมินภายนอกตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ของผู้ประเมินภายนอก หรือตามสมรรถภาพที่เป็นจริงของผู้ประเมินภายนอก เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกในหลายมิติสำหรับนำผลที่ได้ไปใช้ในประโยชน์ในการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกต่อไป

3. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีข้อโต้แย้งกับผู้ประเมินภายนอกมีผลต่อองค์ประกอบด้านความสามารถในการสื่อสารและการทำงานอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ผลการประเมินภายนอกที่ได้รับ และจำนวนผู้ประเมินภายนอกที่ส่งผลต่อข้อโต้แย้งของสถานศึกษา